

Petőfi Sándor alakja, szerepe Arany: Híd-avatás c. balladájában

KISÉVES ÉRTELMEZÉS

Kétféle értelmezési lehetőség van egy balladán belül, ha azt asztrálmítikus kerek-tek között akarjuk interpretálni: a kiséves vagy a nagyéves napjárás szerinti. A kiséves járás szerinti értelmezés az első tapogatózással egyenértékes: ismerjük fel az adott állatövi jegyekre adódó bolygókat, állatövi jegyminőségeket. Ezt elvégezve és ezen ismeretekkel gazdagodva megpróbálhatjuk a nagyobb léptékű értelmezést is...

A Vízöntő jegyében – amely képzelet a híd alatt előmlő és tovahömpölygő Dunában könnyű észrevenni – nem kapunk erőben-erővesztésben lévő bolygót: ez azt jelzi itt, hogy leáll a cselekmény. Egy kontemplatív szemlélődés tanúi leszünk a kezdeti szent forgatag után.

De van egy rejtett erőben lévő bolygó is a Vízöntőben, ez a szentség-szakralitás bolygója, Jupiter. Ő az, aki a vízöntés⁷ cselekvéssorát – vagy legalább is valami ehhez nagyon hasonlót – megvalósítja: az aspersóriummal (hordozható szenteltvíztartóval) felavatja a hidat és nyitja meg az amúgy szinte azonnal megálló cselekményt... Mindez rejtve történik, mert ő, a hidat felszentelő és a hitet képviselő szent ember (püspök) igazán színre se lép... Ottléte csak virtuális, kikövetkeztethető.

Szintén könnyű értelmezni az ugyanitt száműzött Napot: a cselekmény majd éjjel játszódik. (Ha a Napot a királyok bolygójának mint a világi hatalom csúcsának értelmezzük, akkor itt valami olyan cselekményvonal kezd majd kifejlenni, amiben nem a király /mivel az ő hatalma háttérbe szorul, száműződik/, hanem az ő ellenpontjaként felfogható polgárság fog színre lépni.)

Az ugyancsak a Vízöntőben otthon lévő Szaturnusz a tömegigény kielégítésére céloz. (Szaturálni annyit jelent, valamit telíteni és/vagy igényt kielégíteni.) Azonban határt is szab, mikor összeköti a két partot. A nagy, komor, több száz tonnás merev szerkezet, víz is szaturnuszi sajátosság. (Szaturnusz kövesít, elme-revít, legutolsó, szabad szemmel látható bolygóként határkijelölő...) De a halál képzetköre is kötődik a kaszás Szaturnuszhoz.

Adódik egy rejtve erővesztés Mars is a Vízöntőben: egy katona vízbe fúl... Értelmezésünk szerint ez a Mars nem lesz más, mint a fiú, aki a hídon egy balra (vagy jobbra?) át-ot hajt végre (katonákra jellemző cselekvéssor!) ... „Melles-

---

⁷ Érdeemes megnézni Arany a Híd-avatást megelőző versét is: abban pont a kertészről, az öntözőslagról, kertöntözésről ír. (Semmi természet...)

leg” ki is jelöli ennek végrehajtásakor a 3 térdimenziót. (Marshoz annyit, hogy közismerten a háború, hadakozás istene.) A fiú elindul előre egy úton (hosszúság), a hídon sarkon fordulva (szélesség) belenéz a vízbe (mélység), ami által azonban a magasba, az égbe lát. Így majd a jövőbe is. A rejtett erővesztés itt annyit jelent, hogy a bolygóminőség képviselője a fordulata végrehajtásakor – vagy még, vagy már – nem katona...

A Halakba akkor lépünk a kiséves menet során, mikor megérkeznek a vízbe ugrók, tizenhárman, groteszk monológjaikkal. (Maga a szó is elhangzik, hogy halak, vagy madarak...) A sort Vénusz nyitja, a szerelmesek. (A játékszabályok szerint az erőben lévő bolygó nyit meg cselekményt, a Halakban ez éppen Vénusz, a szerelem istennője) „Ki kezdje? A galamb-pár” (A galamb épp Vénusz madara.)

A Halakban van Jupiter másik otthona a Nyilas mellett. Valami szentséges, megszentelt helyen játszódó cselekmény várható tehát, e szempontból a híd neve árulkodó: Szent Margit. Ez Jupiter sötét háza.

Az ugyancsak Halak állatövi jegyben erővesztes Merkúr lesz az összes többi vízbeugró. (A szemközti jegyben, a Szűz-Mérleg jegyváltásra elemzett A walesi bárdokban Vénusz sokszorozódott, a három bárd személyében, itt Merkúr fog.) Merkúr a mindentudás bolygója, az információk birtokosa. (Köztudott, hogy hírvivő.)

De ugyanakkor ő lesz exiliumban, száműzetésben is ugyanezen az állatövi helyszínen. Erre a hídon beálló csend utalhat.

„Üres a híd, csend mindenütt”

	Otthon	erőben	erővesztésben	száműzve
Kos	Mars	Nap	Szaturnusz	Vénusz
Bika	Vénusz	Hold	— (Szaturnusz)*	Mars
Ikrek	Merkúr	felszálló Hold-csomó (Vénusz)	leszálló Holdcsomó(Merkúr)	Jupiter
Rák	Hold	Jupiter	Mars	Szaturnusz
Oroszlán	Nap	— (Mars)*	— (Jupiter)*	Szaturnusz
Szűz	Merkúr	Merkúr	Vénusz	Jupiter
Mérleg	Vénusz	Szaturnusz	Nap	Mars
Skorpió	Mars	— (Szaturnusz)*	Hold	Vénusz
Nyilas	Jupiter	leszálló Hold-csomó (Merkúr)	felszálló Holdcsomó (Vénusz)	Merkúr
Bak	Szaturnusz	Mars	Jupiter	Hold
Vízöntő	Szaturnusz	— (Jupiter)*	— (Mars)*	Nap
Halak	Jupiter	Vénusz	Merkúr	Merkúr

NAGYÉVES ÉRTELMEZÉS

A nagyéves (precessziós) rend abból a csillagászati tényből fakad, hogy a Nap nagyjából 2160 év alatt „hátrál” végig egy-egy állatövi jegyen a csillagos égen. Így egy nagyobb léptékű elemzés és nagyobb léptékű mondanivaló várható, mikor ebben a precessziós rendben mozgunk az elemzés során. Próbáljuk szemügyre venni az emberiség erre az időszakra érvényes történelmét...

Az a Halakból indul, amit átszínez és befolyásol az arra ráfolyó Vízöntő.

A Halak világhónap – amiben most is tartózkodik a Nap tavasszal, március 21-én – meghatározó alakja Jézus Krisztus volt. Előttünk itt is a Fiú jelenik meg. Hártyán – kártyán⁸ – át születik, barlangban... Ami azonban... kártyabarlang. Ott köztudottan a szerencse az úr. (A Halakba van Jupiter – a szerencse⁹ bolygója! – sötét háza.) Tehát végigvonulunk a ballada immár megfordított¹⁰ elemzése során az emberiség pár groteszk, sarkaiból kifordított történeti állomásán...

Nem lesz nehéz a főszereplőt beazonosítanunk... Jó szerencse kell, semmi más... a Vízöntő a 11. jegy... Lássuk, mit ír egy 11. levél... <https://www.youtube.com/watch?v=JY8gwW0bnk8>

Úti levelek XI

Szebbnél-szebb tájakon járok, barátom; ma a Hegyalján jöttem keresztül. Szerencsnél legszebb a kilátás. Délre hosszú rónaság le egészen a Tiszáig; keletre az egykori tűzokádó, a tokaji hegy, mely magában áll, mint a hadsereg előtt a vezér, ott áll magas fejével, kék köpönyegben, komoly méltósággal, tövében Tarcal városa. Éjszakra a többi hegyaljai hegyek hosszú sorban; alattok Tályá és Mád. E városokban laknak, e hegyeken az öröm istenei, innen küldik szét a világba apostolaikat, a palackba zárt arany színű lángokat, hogy prédikálják a népeknek, miszerint e föld nem siralom völgye, mint a vallás tartja. Lelkesedve néztem jobbra, balra, előre, hátra; úgy neki lelkesedtem, mintha én ittam volna ki a legékesebben szóló apostolt. Az idő is gyönyörű volt; felhőtlen, verőfényes, derült nyári reggel... hajh, jártam én erre már rossz időben is.

---

⁸ Előre bocsátjuk, ezen elemzés során a magánhangzókat egymással szabadon felcserélhetőnek tekintjük, sőt, akárhol „felbukkanhatnak” egy szón belül, a mássalhangzókat pedig hat hangkategórián belül – lévén képzési helyük azonos – egymásra becserélhetőnek tekelezzük. Ilyen pl a h-k „csere”

⁹ A véletlent felfoghatjuk két eseménysor kereszteződésének, találkozásának. Ami egy pontot ad, ez geometriából ismert tény. A pont jelentése viszont híd. Ez is arra utal, hogy itt a híd (mint pont /fr/) az egyik legfontosabb kellék. A most is hidat ad, csak „pont” oroszul... A pontifex maximus (helyettese) pedig az a szent ember, aki elvégzi a híd használatba vételéhez szükséges műveletsort...

¹⁰ Ez a megfordítás a két állatövi jegy felcserélésével történik: amit eddig Vízöntőnek értelmeztünk, azt most Halaknak fogjuk.... (a Halakra „ráterül” a Vízöntő jegye, de ezt csak a precessziós értelmezéskor érdemes kiemelni)

Debrecenből utaztam Pestre, 1844-ben februáriusban, kopott ruhában, gyalog, egy pár huszassal és egy kötet verssel. E kötet versben volt minden reményem; gondolám: ha eladhatom, jó, ha el nem adhatom, az is jó... mert akkor vagy éhen halok, vagy megfagyok, s vége lesz minden szenvedésnek. Egyes-egyedül mentem itt a Hegyalján; egy lélekkel, egy élő lényel sem találkoztam. Minden ember födelet keresett, mert iszonyú idő volt. A süvöltő szél havas esőt szórt reám. Épen szemközt jött. Arcomon megfagytak a könnyek, melyeket a zivatar hidege és a nyomorúság fakasztott.

Egy héti kínos vándorlás után Pestre értem. Nem tudtam kihez forduljak? nem törődött velem senki a világon; kinek is akadt volna meg a szeme egy rongyos kis vándorszínészen?... A végső ponton álltam, kétségbeesett bátorság szállt meg, s elmentem Magyarország egyik legnagyobb emberéhez, oly érzéssel, mint amely kártyás utolsó pénzét teszi föl, hogy élet vagy halál. A nagy férfi átolvasta verseimet, lelkes ajánlására kiadta a Kör, s lett pénzem és nevem. – E férfi, kinek én életemet köszönöm, s kinek köszönheti a haza, ha neki valamit használtam vagy használni fogok, e férfi Vörösmarty. (...)

A *Híd-avatás* balladája így kezdődik:

„Szólt a fiú: „Kettő, vagy semmi!”
És kártya perdül, kártya mén;
Bedobta... késő visszavenni:
Ez az utolsó tétemény:
„Egy fiatal élet-remény.”

A kártya nem „fest”, – a fiúnak
Vérgyöngy izzad ki homlokán.
Tét elveszett!... ő vándorútnak
- Most már remény nélkül, magán -
Indúl a késő éjtszakán.”

Nem hinnénk, hogy a pszeudó-anekdota ne jutna ezek kapcsán eszünkbe, miszerint „Gondolta a fene”... Tehát az Arany-balladában fellépő fiú előképe a 11. levélben található, aki maga Petőfi Sándor.

A balladai szöveg generálója eme Petőfi-szöveg. (Előfordul benne a generális szó is...)

De hogy meglepetésünk még nagyobb legyen, a 10. levél végén valóban egy, a balladai szövegben egy, általunk „csak” kontextuális logikával kikövetkeztetett barlang leírására lelünk:

Úti levelek X (részlet)

„A falun belül, hol a hámor van, egyre szűkebb lesz a völgy s végre egészen kősziklák közé szorul, meredek, vad kősziklák közé, s az út fölfelé tart kanyargósan a Szinva partján, mely számos zuhatagot képez, fönn pedig a hegyen tóba gyűl, melynek vize sötétzöld, minthogy tükre az őt környékező bércek erdejének. Az ember azt gondolja, hogy legalább is Helvéciában van, Helvécia valamelyik szebb vidékén. S hogy semmi ne hiányozzék, a természet barlangot is helyezett e völgybe, még pedig csepegő barlangot. Az igaz, hogy Aggtelekhez képest semmi, de mint-hogy ebbe nem fáklyákkal, hanem csak gyertyákkal járnak, az aggtelekinél sokkal tisztább, fényesebb s ez pótolja némileg a nagyszerűséget.”

Innen a groteszk lesz a (balladai) szövegben eluralkodó hangulat, amit maga a főhős hoz magával (grotto=barlang, ahonnan nyerte is ezen megnevezés az értelmét. A torz, a normál beállításból és ábrázolásból kifordult állapot – és emberábrákkal teli barlangról kapta ezen esztétikai minőség az elnevezését.) Gondoljuk azt is végig, mindegy is, melyik oldalról jön, a pestiről-e vagy a budairól, mindkét helyen barlangok vannak. Csakhogy... az egyikben (a falusias Budán) gyógyfürdők és gyógybarlangok, a másikon (a városias Pesten) füstös-büdös, egészségtelen, emberellenes játékbarlangok...

A fiú azaz Petőfi színre lépte után – értsük most szó szerint is – megindul a polgárság, a polgári „fejlődés”. A liberális demokrácia híve ő, a nyárspolgár a zseni álarcában, Babits definíciója szerint. (Míg Arany a zseni, a nyárspolgár álarcában.) Gondoljunk csak bele, Petőfi az, aki Aranyt beleviszi a polgári – városi – létformába, mikor felhívja Pestre. Petőfi zsenialitása másodlagossá válik, emlékezzünk vissza, hány rossz verset is írt, sőt, a *Hóhér kötele* c. „épületes” rémregénye kiadását csakis a józan cenzor Rezséta akadályozhatta meg. Világutazó-nagypolgári létformára vágyó zseni-imitátor Sándorunk, aki állítólag szabadkőműves páholyi tagsággal is rendelkezett...

„Az atya-fiú-szentlélek szentháromságán belül Petőfire a fiúé jut, de mindez kap egy groteszk falsot.

Olyan „szentháromságokra” találunk így majd a szöveg böngészése során, mint

1) Marx-Engels-Lenin... (a hídra fellépve, majd megtéve a „balra át”-ot, a vízbe lenéz és a Vízöntővel szemközti Oroszlánt látja, ami kapcsán az oroszokat emel-nénk ki, sok-sok csillag társaságában. „Lenn, csillagok száz-ezeri” (Lenn~Lenin)¹¹

Később a Hamis tanú hosszú szakállas hőse vánszorog a hídra, akit Marxra nagyon hasonló szóhasználat jellemez, mivel a) a létről, nyomorról beszél, b) nagyon hasonló neve van mint a kommunista fő ideológusnak (Márkus/Marx).

---

¹¹ Betoldottunk egy i-t a szóba, ez a művelet a precessziós értelmezéskor megengedett.

Egy tisztos agg, fehér szakállal,
Lassan a hídra vánszorog:
„Hordozta ez, míg bírta vállal,
A létet: mégis nyomorog!” -
Fogadd be, nyílt örvény-torok!

A nagy, szakállas Marx fej élénken él még pár generáció emlékeiben, de jól felismerhető ugyanebben az idézetben a *Hamis tanú* főhőse, az örvény által elnyelt Márkus, aki igazán nem volt tisztességes, mivel – hazudott. Ezt a groteszk-ironikus jelzőt értsük még oda a „tisztos” szóhoz és megkapjuk Márkust, a hamisan tanúzó, agyafűrt, iszákos tanácsstagot... („Ott iszik az öreg a tanáccsal sorban” /A hamis tanú/)

Láthatunk hajóutazást is ebben a „kirándulásban”, ahol a hajóhídra vánszorog eme „tisztos agg”. Ahol pedig hajóhíd van, ott (azzal átellenben, a víz alatt) lesz (hajó)tőke is... (A fiatalabb generáció kedvéért jegyezzük ismét csak meg, hogy Marx fő műve a *Tőke* volt. Ezen összefüggés viszont csak magyarul érvényes....)

Az egész „vállalkozást” pénzelő Engels nyomaira viszont – mást is meggyőzően – a szövegben nem bukkantunk. Ő csak virtuálisan lesz jelen.

2) Amerika felfedezésében egy hármasság szintén nagy szerepet játszott, szintén hajó formájában.

Amerikai párbajt idéz a sor: „Menj hát elül, sötét golyó”

Ezen sor előtt láthattuk viszont a panaszkodó, nyafogó úri nőt:

„Unalmas arc, félig kifestve -
Egy úri nő lomhán kikel:
„Ah, kínos élet: reggel, estve
Öltözni és vetkezni kell!”
Ezt is hullámok nyelik el.”

A festett (festve) szó portugálul Pinta. A nő ugyanezen a nyelven – Niña. Az egész versszak a hajózás képzetét kelti bennünk. (kikel pl kifejezetten egy hullámokon le-föl bukdácsoló hajót idéz, akit végül tényleg hullámok nyelnek el...) A vezérhajó neve Santa Maria volt, a kísérőké pedig Pinta és Niña...

Utána a kereszt és a fiú nevében irtanak ki földrésznyi indiánt – bár baktériumok, behurcolt betegségek által. (Rák precessziós képjele!) Majd elejét veszi a fejlődés. (USA) Ebben is ugyanazt a groteszkkal rokon ironikus falsot érezzük, mint amire már az elemzés elején utaltunk, mert tehetünk egy rosszmájú megjegyzést, hogy valóban szép ez a prosperitás, de ilyen áron...?

A lipcsei csata volt az Arany koráig eltelt történelem egyik „csúcsteljesítménye” (ismét irónia!), annak egyik legádázabb öldöklése. Erről a bolond emlékezik imígyen:

„Nagy zajjal egy dúlt férfi váza
Csörtet fel és vigyorogva mond:
„Enyém a hadvezéri pálca,
Mely megveré Napóleont!”
A többi szüdos: „a bolond!...”

Benne Széchenyi István grófot ismerjük föl, hiszen ő volt az, aki Lipcsénél átlóvágolt a francia vonalakon és maradásra bírta a hosszas várásra ráunó és már épp távozni akaró dán-svéd seregek vezetőit, két hercegnőt. (Aketet sármos talpraesettséggel tudott csak meggyőzni. Ha több tízezres seregükkel távoznak, lehet, másképp alakul a világtörténelem, mert nem kizárható, Napóleon kerekedik fölül...)

Kezében lévő hadvezéri pálca magát a precessziós Bika-Skorpió tengelyt idézi.

De egyben magán túl is mutat, arra, ami az övé. A másik hídra, az akkor (1876? 1877?) már több éve meglevő Lánchídra. Így két híd van a szövegben: egy északi és egy déli. Az egyikén rajta a processzió (v.ö. processzor.)

A számítástechnikában kevésbé jártasoknak mondjuk, hogy e három alkatrész (az északi és a déli híd és a processzióra nagyon hasonló hangzású processzor) az országunk nyugati orientációjának fő eszközlője Széchenyi István gróf számítógépének is lehetne alkatrésze – ha lett volna ilyen gépe, de ha lett volna, biztosra vesszük, örömmel használta volna.

Mindezek után felmerül az emberben önkéntelen: milyen alkalomra is írta Arany a verset? Hogy nem a híd avatására, elég biztosnak tűnik abból a tényből, hogy azt 1876 áprilisában adták át, a verset pedig 1877 augusztusában vetette papírra.

Számoljunk kicsit. 1844-ben ment fel Pestre Petőfi Vörösmartyhoz. („Lett pénzem és nevem” – mintha egy keresztelőn lennénk, de itt nem a keresztnevet, hanem a hírnevet kapja meg.) Petőfi szellemileg igazán ekkor született. 33 évvel később pedig meghal¹² – legalább is a balladában, ha nagyon konkretizálni akarjuk fulladásos a halála. A megfeszítettek is...

Petőfi alakja kétszer bukkan fel, a szöveg elején, a kártyázáskor és a végén, mikor...nem látja többé. (Ha ez nem erős célzás Petőfire...)

Ne feledjük, hogy ha felütjük Arany művei kritikai kiadását, a névmutatóban a leghosszabb lista Petőfi nevéből adódik ki. Petőfi volt Arany minden gondolata. Mint ahogy azt se tévesszük szem elől, Petőfit hiteles szemtanúk egy fahídon állva látták, mikor az „öngyilkos tábor” figyelte a fejéregyházi csatában...

A *Híd-avatás* balladájában feltűnő fiú így mindenképp petőfisi attitűdöt nyer.

Petőfi-Jézus életrajzok párhuzamosíthatóak. (Lásd pl Hunnia, 1996 március: *Akarta a fene...*)

Azonban valami hiányzik Petőfiből, hogy tökéletes Jézus-helyettes lehessen: a szakralitás.

Viszont meggyőződésünk – és itt most kell Arany nevében szólnunk –, hogy Arany benne valamiféle Jézus második eljövételét látott, csak bölcsebb volt annál, hogy ezt túlon túl hangsúlyozta volna.

Erre vannak más „bizonyítékok is: más irodalomértők is tesznek ilyen célzásokat, használnak ilyen allúziókat és allegóriás-metaforikus kifejezéseket, pl. Keresztúry Dezső könyvében is akadni hasonlókra, de Móra Ferencnél is. (*Petőfi-morzsák*)

---

¹² A barguzini sírkeresztén is 33 év adódik a vengerszkij major leélt földi éveinek számát illetőleg